

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

MÀSTER UNIVERSITARI EN PROFESSOR/A D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

INNOVACIÓ DOCENT I INICIACIÓ A LA INVESTIGACIÓ EN
EDUCACIÓ LINGÜÍSTICA I LITERÀRIA

DE MELIANA A MASSALFASSAR, UNA PASSEJADA AMB TONI MOLLÀ

Nivell de l'alumnat a qui va destinada: 1er de Batxillerat

Mireia Barba Barranquero

Marta López Sánchez

Joan López i Andreu

Curs 2022/2023

ÍNDEX

1. MARC CONTEXTUAL I JUSTIFICACIÓ	3
2. MARC METODOLÒGIC: OBJECTIUS, COMPETÈNCIES I SABERS	6
2.1. OBJECTIUS	6
2.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I SABERS	6
3. PRESENTACIÓ DE LA RUTA I SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS	7
3.1. QUADRE RESUM DE LA SD	7
3.2. ACTIVITATS DE PREPARACIÓ	8
3.3. ACTIVITATS DE REALITZACIÓ: DURANT LA RUTA LITERÀRIA	10
3.4. ACTIVITATS D'AVAUACIÓ	15
4. AVAUACIÓ	16
5. CONCLUSIÓ I APLICACIONS	18
7. BIBLIOGRAFIA	20
8. ANNEXOS	21
8.1. PARADES LITERÀRIES	21
8.2. DOSSIER DE TEXTOS	26

1. MARC CONTEXTUAL I JUSTIFICACIÓ

La seqüència didàctica que proposem s'anomena *De Meliana a Massalfassar: una passejada amb Toni Mollà*; i l'hem anomenada així, precisament, perquè Meliana i Massalfassar (tots dos pobles de l'Horta Nord de València) són els espais en què transcorren els dos dietaris de Toni Mollà¹ que hem escollit per a la realització d'aquesta ruta literària: *Tot entra en el pes* (2018) i *El tercer toc* (2022). I per què hem decidit centrar-nos en la figura de Mollà? Hem de fer notòria la seua presència en el panorama valencià, ja que és un dels sociolingüistes més importants que hi tenim. És un referent en aquest àmbit i com que és un autor valencià, actual i molt guardonat pel seu treball com a assagista i sociolingüista, s'ha de tindre en compte a les aules.² I ací entra en joc l'eixir-se'n del currículum, ja que –com podeu imaginar– Toni Mollà no hi apareix. Però no obstant la seua no presència dins del currículum de Primer de Batxillerat (el curs que hem escollit per a la realització d'aquesta proposta de ruta literària), com que és una figura molt connectada a l'assaig i coneix a fons el nostre importantíssim i cabdal Joan Fuster, podem treballar-lo a classe fàcilment. Així doncs, considerem que Toni Mollà s'ha de conèixer i s'ha de reivindicar perquè, si més no, ha fet –i fa– molt per la nostra llengua. És un autor amb molt de recorregut i s'ha d'apropar a les aules d'adolescents, que segurament no el coneixen. En paraules de Martí Domínguez: «Toni Mollà és un home brillant, amb una lúcida mirada sobre les coses de l'existència, a la qual cal posar un vernís molt matisat d'escepticisme fusterià». Als seus dietaris, o assajos memorialístics, tracta temes de la vida quotidiana i descriu paisatges d'horta (de l'Horta Nord) que molts dels alumnes de l'institut escollit, l'IES La Garrigosa, de Meliana, coneixen. Escriu, per tant, sobre la temàtica del nostre –i sobretot del seu– dia a dia i hi tracta temes d'actualitat que als alumnes el poden ser propers. Els seus textos poden connectar, al cap i a la fi, amb la realitat de l'estudiantat; sobretot, de l'estudiantat que forma part de l'Horta Nord de València, és a dir, pobles com ara Meliana, Massalfassar, Albalat dels Sorells, Foios, Museros, Albuixec, Massamagrell, etc.

¹ Nasqué el 1957 a Meliana (València), un lloc que ocupa un paper molt important en les seues produccions.

² Martí Domingo comenta: «Toni Mollà ha fet de tot: de mestre, de sociolingüista, de crític pilotari, de professor universitari, d'assagista cívic (*La utopia necessària*), d'assagista memorialista (*Tot entra en el pes*), fins i tot d'exvalencià (*Nosaltres, exvalencians*)».

D'altra banda, hem considerat oportú centrar-nos en el gènere del dietari –un gènere que Mollà coneix ben bé– perquè és una tipologia textual que pot funcionar correctament en l'aula de batxillerat. Val a dir que, així com passava amb Toni Mollà, no apareix al currículum, però és una bona manera de fomentar l'escriptura diària i creativa en els alumnes. Potser escriure poesia els resulta més complicat i amb el dietari poden expressar-se d'una manera més plana, clara, sense gaires decoracions, etc. Amb la redacció d'un dietari, una prosa no narrativa (que serà el projecte final –lliure i creatiu– i el nucli d'aquesta seqüència didàctica), els alumnes poden contar en primera persona què els passa, com se senten, quines són les seues inquietuds, preocupacions, alegries, etc.; així com un llarg etcètera d'anècdotes, situacions i vivències que els ocorren durant el temps de realització d'aquest projecte. Però també han de recórrer a la memòria, al passat, i fer l'exercici del record, ja que el dietari és això, una mescla entre present i passat; una crònica del present que beu i es perfila amb elements del passat. Els alumnes poden utilitzar, fins i tot, fotografies sobre què fan o han fet (també fotografies de la infància) o dibuixos que representen com se senten... En resum, són lliures en crear el propi dietari. Així doncs, resulta indèstria destacar que treballem Toni Mollà per a treballar el gènere del dietari. I filant una mica més prim, utilitzem l'escriptura de Toni Mollà per a relacionar-la amb l'explicació de què és un dietari i com s'hi conrea. Com ja hem esmentat adés, pot funcionar dins de les aules perquè és una tipologia textual, un tipus de text, que és fàcil de desenvolupar i, el més important, és un gènere adaptable al nivell de cada estudiant: evidentment, l'alumne que escriga millor i que tinga una major capacitat d'expressió i redacció escrites, farà un treball més acurat i més atent. Volem que el dietari siga el nucli del nostre treball perquè aquesta manera d'escriure literatura és oblidada, passa desaperebuda a les aules i no hi és massa present. Nosaltres el que pretenem és, doncs, canviar aquest oblit. El dietari és una mena d'Instagram d'abans i això els alumnes ho han de considerar.

D'aquesta manera, la ruta literària que hem creat està pensada per als alumnes de Primer de Batxillerat de l'IES La Garrigosa, el centre d'educació secundària de Meliana (població de l'Horta Nord); el poble natal de Toni Mollà. L'escriptor està molt arrelat als seus inicis i, d'entre altres raons, per això hem escollit aquest centre educatiu. I perquè hem decidit dedicar la nostra ruta al Primer de Batxillerat? Perquè aquest és un nivell en què s'espera que l'alumnat ja haja desenvolupat la maduresa suficient per tal d'entendre

els textos proposats. Ja no estem a l'ESO i els alumnes a aquestes edats ja han hagut d'assolir un bon nivell de competència lectora i d'escriptura. I seguint en aquesta línia, hem d'esmentar que els textos escollits no són complicats d'entendre (els pot comprendre tothom) i si hi ha qualsevol referència una mica més complicada, el professor és qui s'encarregarà d'explicar-la i aclarir-la als alumnes. Els llibres escollits per a extraure els textos no són LIJ, però com ja hem dit, poden usar-se fàcilment per la manera en què estan escrits (de llenguatge planer) i pel seu contingut, que és fàcilment comprensible. Així mateix, els fragments de *Tot entra en el pes* s'utilitzaran tant per al dia de la ruta literària com per a conèixer Toni Mollà i seguir les explicacions sobre el dietari, ja que en aquest llibre Mollà ens descobreix la part més humana (la infantesa, anècdotes de quan era menut, descriu la seua família, situacions del dia a dia, etc.). En segon lloc, els fragments extrets d'*El tercer toc* s'usaran exclusivament per al dia de realització de la ruta literària, ja que són textos més descriptius i referents a les parades que s'hi faran. A *El tercer toc*, Mollà hi descriu el paisatge d'horta per on es realitzarà la dita ruta literària, conta anècdotes de l'horta i dels pobles on habita (Massalfassar) i ha habitat (Meliana), també situacions del present narratiu, etc. Cal destacar, en conseqüència, que les obres de Toni Mollà són crucials per tal d'assolir els objectius d'aquesta seqüència didàctica perquè Mollà –com a veí primer de Meliana i després de Massalfassar que és–, narra espais coneguts per als nostres alumnes, explica anècdotes d'aquests llocs i ens permet relacionar el contingut teòric directament amb la realitat i el món dels nostres alumnes.

En darrer lloc, aquesta ruta serà amb bicicleta i es realitzarà en el mes d'abril, amb el bon temps i abans d'anar-se'n a les vacances de Pasqua. I això és així perquè prèviament a les vacances s'haurà explicat el dietari i les seues característiques i durant les vacances, tot seguint el model d'escriptura dels dietaris de Toni Mollà, els alumnes hauran de realitzar el projecte final: els joves hauran "d'imitar" Toni Mollà i crear un dietari en què expliquen allò que els va passant durant els dies pasquers. Finalment, Mollà ens va comentar que aquesta ruta pot realitzar-se tant a peu com en bicicleta i nosaltres ens vam decantar per aquesta segona opció, buscant afavorir el treball interdisciplinar amb l'assignatura d'Educació Física. És, també, una manera de fer una activitat que s'escapa del convencional i que busca el diferent i el divertit.

2. MARC METODOLÒGIC: OBJECTIUS, COMPETÈNCIES I SABERS

2.1. OBJECTIUS

1. Entendre què és un dietari;
2. Tractar amb el llenguatge dels textos seleccionats i en compreguen les característiques;
3. Intervindre en les activitats orals, de manera clara i ordenada, fent ús del lèxic adient al nivell i les estratègies;
4. Reconèixer i analitzar els trets més característics del context social i literari que envolten els textos tractats i les característiques del gènere;
5. Entendre altres contextos a través de la lectura;
6. Fer ús de les TIC, tant en les activitats de preparació com en la ruta en sí.
7. Traure bon profit dels treballs en grup i individuals;
8. Entendre els fragments de Toni Mollà i poder llegir-los per grups o individualment;
9. Tractar la manera d'expressar-se de Toni Mollà en els llibres *Tot entra en el pes* i *El tercer toc*, quines expressions té i com s'adreça al lector;
10. Intervindre (llegir, comentar i fer crítica) dels fragments que tractem;
11. Reconèixer i comprendre la situació de l'Horta en les diferents etapes que conta Toni Mollà;
12. Entendre com l'autor fa servir la literatura per contar experiències, relacions, històries, anècdotes, etc.;
13. Crear, amb ajuda del professor/a d'un text autobiogràfic;
14. Aprendre a escriure, de manera autònoma, una vegada llegits els fragments de Toni Mollà, un text autobiogràfic (dietari).

2.2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I SABERS

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CE2, CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE8
SABERS	BLOC 1, BLOC 2, BLOC 3, BLOC 4

3. PRESENTACIÓ DE LA RUTA I SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS

3.1. QUADRE RESUM DE LA SD

Activitats	Organització	Recursos	Temps
AP1: <i>Coneixem Toni Mollà! Ens endinsem en el dietari</i>	Tota la classe	Textos extrets del dietari <i>Tot entra en el pes,</i> projector, internet, pissarra, ordinador	1 sessió
AP2 <i>Treballem el dietari</i>	Individual Tota la classe	Fragments de textos, ordinadors, internet, pissarra	1 sessió
AP3 <i>Què és una ruta literària?</i>	Individual Tota la classe	Full informatiu, el tríptic de la ruta, projector, internet, web de Geografies literàries	1 sessió
AR1 <i>Anem de ruta!</i> Ajuntament de Meliana i visita saló de plens	Tota la classe	Dossier de Textos	30 minuts
AR2 Casa Natal de Toni Mollà	Tota la classe	Dossier de textos	15 minuts
AR3 Palauet de Nolla (visita al palau)	Tota la classe	Dossier de textos, context històric i significació de l'espai	50 minuts + 30 minuts d'esmorzar
AR4 Alqueria Bauset (conversació/reflexió amb Vicent Bauset, llaurador i propietari de l'alqueria)	Tota la classe	Dossier de textos, fotocòpies amb l'explicació del rellotge de sol i sobre el patrimoni que és el paisatge d'horta	30 minuts
AR5 Alqueria Burgos (explicació de l'alqueria)	Tota la classe	Dossier de textos, fotografies de l'ara i l'abans d'aquesta alqueria en destrucció, divisió dels termes de l'horta	15 minuts
AR6 Casa actual de Toni Mollà (visita a l'autor)	Tota la classe	Dossier de textos	15 minuts

AR7 Café l'Infern i Plaça de l'església	Tota la classe	Dossier de textos	15 minuts
AR8 Taller de danses + visita i dinar al bar Ca Maribel	Tota la classe	Dossier de textos	10 minuts + 40 minuts + dinar (el que dure)
AA1 <i>Creem el nostre dietari</i> Cadascú porta el seu dietari a classe i fem una exposició comuna	Individualment	Quadern creat pels alumnes, fotografies	1 sessió

3.2. ACTIVITATS DE PREPARACIÓ

AP1: <i>Coneixem Toni Mollà! Ens endinsem en el dietari</i>	
Espai didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Aproximar als alumnes a la figura de Toni Mollà, natural de Meliana - Introduir l'alumnat al gènere del dietari seguint les explicacions de Toni Mollà, que és conegut en profunditat d'aquest tipus d'escriptura - Conversar amb Toni Mollà sobre la seua manera de fer literatura - Aprofundir en la biografia i bibliografia de Mollà - Despertar l'interés de l'alumnat de Primer de Batxillerat per aquest escriptor
Material	Dossier de textos extrets de <i>Tot entra en el pes</i> (recordem que el dietari <i>El tercer toc</i> entra en acció durant la ruta literària), projector, internet, pissarra, ordinador
Descripció de l'activitat	Comptarem amb la presència de Toni Mollà a l'aula i hi parlarem dels aspectes més rellevants de la seua trajectòria. Però també ens parlarem sobre el dietari i la manera de fer literatura del jo. Ens n'explicarà, per exemple, les característiques; com els alumnes poden redactar en un dietari; quin va ser el procés de redacció dels seus dos dietaris; quins són els sentiments que hi afloren, etc. Aquesta activitat és, doncs, una primera presa de contacte amb

	<p>l'autor, que vindrà a conversar amb l'alumnat d'una manera, diguem-ne, espontània. Evidentment, abans d'aquesta visita, s'haurà comunicat a l'alumnat la seua realització i hauran d'informar-se, mínimament, sobre qui és aquest Toni Mollà natural del poble de Meliana (el poble en què es troba el centre de secundària escollit). Podran visualitzar vídeos, llegir articles seus publicats a la web, preguntar a melianers sobre la figura de l'autor, etc. És, per tant, una informació prèvia basada en la lliure elecció. I quan arribe el moment d'aquesta trobada entre Mollà i els estudiants en l'aula, tot hauria de fluir. L'escriptor s'encarregarà de presentar-se a ell mateix i de presentar els dietaris escollits per a l'ocasió i farà una mena d'<i>speech</i> (contarà anècdotes, a què es dedica, quines han estat les seues produccions, etc.). Sense dubte, els alumnes podran interactuar-hi i al final de la sessió podran, també, preguntar a l'autor el que consideren oportú. Finalment, amb aquesta primera activitat introductòria, podem comprovar si hi ha feeling entre els adolescents i l'autor en concret i si la realització de la ruta literària arribaria a bon port, ja que també hi acudiria l'autor.</p>
--	---

AP2 Treballem el dietari	
Espai didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar el gènere del dietari - Introduir els textos de la ruta literària - Aprofundir en la literatura del jo
Material	Exemples de dietaris (no només han de ser textos de Toni Mollà, sinó que poden presentar-se textos dietarístics de diversos autors), ordinador, internet, pissarra
Descripció de l'activitat	El professorat recopilarà la informació sobre el dietari que Toni Mollà va proporcionar durant la xarrada feta en l'aula i hi afegirà una miqueta més d'informació, si així ho determina. Així, els alumnes ja entenen què és i en què es basa el gènere del dietari i poden localitzar les característiques mentre lligen els textos que es repartiran durant aquesta segona sessió. A més a més, és mester explicar als alumnes quin és l'estructura de dietari que hauran de seguir per a la creació del producte final: un dietari personal, basat en els dietaris de Mollà, escrit durant les vacances de Pasqua. Aquesta sessió servirà, doncs, per a explicar als alumnes quin haurà de ser el treball que realitzaran a casa durant els dies lliures de classe.

AP3 Què és una ruta literària?	
Espai didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Grups de 6 persones
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Entendre quina és l'activitat que realitzarem - Explicar les normes de comportament que s'hauran de seguir - Explicar a l'alumnat tot el que han de portar - Descobrir més sobre el món de les geografies literàries - Entendre que la literatura es pot viure d'una manera activa - Comprendre i veure el món amb uns altres ulls
Material	Dossier de textos que portarem durant la ruta, full informatiu, el tríptic de la ruta, projector, internet, web de Geografies literàries, exemples de rutes literàries ja realitzades amb anterioritat i que es troben a la xarxa, etc.
Descripció de l'activitat	En aquesta sessió explicarem a l'alumnat què són i com funcionen les rutes literàries. Primerament, farem una pluja d'idees amb els alumnes per veure què és el que poden conèixer sobre què és una ruta literària i, en acabar, serà el professor qui s'encarregue de donar la informació necessària. Una vegada l'alumnat ja siga entenedor de què és una ruta literària, obrirem el web de Geografies literàries i hi obrirem exemples. Finalment, el professor procedirà a explicar la ruta literària sobre Toni Mollà. A més a més, caldrà que remarque unes normes de comportament estrictes, ja que realitzarem els trasllats amb bicicleta i caldrà estar atents a les indicacions corresponents. També, haurà d'explicar que és necessari portar un casc, un jupetí refractari i un candat per a la bicicleta.

3.3. ACTIVITATS DE REALITZACIÓ: DURANT LA RUTA LITERÀRIA

Farem la ruta literària abans de marxar a les vacances de pasqua. L'alumnat haurà de portar una bici, un casc, un jupetí refractari, entrepà, aigua, una motxilla i roba còmoda. A més, hauran de portar, imprescindible, el dossier de textos que haurem lliurat prèviament a classe. Abans de començar la ruta, citarem l'alumnat al pati de l'escola a les 8 del matí amb la previsió que alguna persona arribe tard. Comprovarem que totes i tots porten el material adequat i eixirem, a les 8:45 h, en direcció a la plaça de l'Ajuntament de Meliana; la parada on començarà la nostra ruta literària. La ruta la farà, evidentment, tota la classe de valencià conjuntament, però les piulades a Twitter es faran per grups de 3-4 persones (el *hashtag* el decidirà la classe uns dies abans de l'eixida). D'altra banda,

els alumnes es presentaran voluntaris a llegir els fragments corresponents i, ho faran de manera col·lectiva. Així mateix, es valorarà la predisposició de l'alumnat a llegir el que es demana. S'haurà d'intentar que tots els alumnes lligen, almenys, un fragment del fragment complet. Abans de continuar, hem de fer palés que aquesta activitat es realitzarà, com ja hem explicat anteriorment, amb el Primer de Batxillerat. Però no només això, també en formaran part el professor de valencià de Primer de Batxillerat, un altre professor de valencià (que imparteix classe en un altre curs), i el professor d'Educació Física, ja que aquesta és una activitat interdisciplinària que pretén fusionar l'àrea de valencià amb l'àrea d'Educació Física, tenint en compte que és una ruta literària amb bicicleta. Finalment, la ruta tindrà un preu total de 10 euros, que són els diners corresponents al dinar en el bar Ca Maribel. A continuació, exposarem quines seran les parades que farem en la ruta.

AR1 Ajuntament de Meliana	
Espai didàctic	Plaça Major de Meliana N1
Hora d'inici - Hora d'acabament	8:45-9:20h
Tipus d'interacció	Grup + Grup classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer un escriptor local - Conèixer el desenvolupament de l'Ajuntament de la mà de l'Alcalde Josep Riera - Fer ús de les TIC - Reconèixer el context sociocultural
Materials	Dossier de Textos
Descripció de l'activitat	Una vegada hem eixit de l'institut, arribarem a l'Ajuntament. Ací, l'alumnat llegirà el text corresponent de l'obra <i>Tot entra en el pes</i> , de Toni Mollà. A continuació, visitaran l'Ajuntament de Meliana de la mà del seu del seu Alcalde.

AR2 Casa Natal de Toni Mollà	
Hora d'inici - Hora d'acabament	9:25-9:40h
Tipus d'interacció	Grup + Grup classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer un escriptor local - Fer ús de les TIC - Reconèixer el context sociocultural
Materials	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	L'alumnat llegirà el text corresponent de l'obra <i>Tot entra en el pes</i> , de Toni Mollà.

AR3 Palauet de Nolla	
Hora d'inici - Hora d'acabament	9:50-10:40h
Tipus d'interacció	Grups + Grups Classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Connectar amb l'entorn - Conèixer la història de Meliana - Conèixer la història del Palauet de Nolla - Reconèixer el context sociocultural - Fer ús de les TIC
Materials	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Arribarem al Palauet de Nolla a les 9:50h del matí. Allà realitzarem la lectura dels textos corresponents del dossier i ens endinsarem en els secrets del Palauet amb una visita guiada.

Esmorzar al pati del Palauet	10:40-11:10h
-------------------------------------	--------------

*Després de l'esmorzar, segueix la ruta.

AR4 Alqueria Bauset	
Hora d'inici - Hora d'acabament	11:20-11:50h
Tipus d'interacció	Grups + Grups Classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer de primera mà els problemes que actualment envolten l'horta - Reflexionar al voltant de les paraules de Toni Mollà - Reconèixer el context sociocultural - Descobrir més sobre el paisatge d'horta - Fer ús de les TIC
Materials	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	A les 11:20h arribarem a l'alqueria Bauset. Ací, llegirem els fragments corresponents del dossier i hi reflexionarem al voltant de les paraules de Toni Mollà.

AR5 Alqueria Burgos	
Hora d'inici - Hora d'acabament	11:55-12:10h
Tipus d'interacció	Grups + Grups Classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer el patrimoni etnològic - Reconèixer el context sociocultural - Fer ús de les TIC
Materials	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Ens trobem molt a prop de l'Alqueria Bauset, i en aquesta parada l'alumnat llegirà el text corresponent al dossier. A continuació, xarrarem al voltant del patrimoni etnològic de l'Horta Nord. El professorat se centrarà a explicar les particularitats de l'alqueria de Burgos i la història que l'envolta. És una alqueria molt curiosa i, de segur, que els alumnes hi aprenen molt. Ara, hem de pedalejar una miqueta més i arribarem, ja, a la població de Massalfassar (on actualment resideix Toni Mollà).

AR6 Casa actual de Toni Mollà	
Hora d'inici - Hora d'acabament	12:20-12:30h
Tipus d'interacció	Grups + Grups Classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer els escriptors relacionats amb el territori - Fer ús de les TIC
Materials	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Arribarem a la parada a les 12:20h i llegirem els textos corresponents del dossier, però ara, junt amb la companyia de Toni Mollà.

AR7 Plaça l'església de Massalfassar / Cafè l'Infern	
Hora d'inici - Hora d'acabament	12:35-12:50h
Tipus d'interacció	Grups + Grups Classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Fer ús de les TIC
Materials	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Arribarem a la plaça de l'església/Cafè l'Infern i farem la lectura dels textos corresponents.

AR8 Restaurant Ca Maribel / Fi de ruta	
Hora d'inici - Hora d'acabament	12:55-Fi de la ruta
Tipus d'interacció	Grups + Grups Classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Aprendre els passos bàsics de la dansa - Fer ús de les TIC - Aprofundir en la nostra cultura
Materials	Dossier de textos

Descripció de l'activitat	<p>Arribarem a l'última parada: el restaurant Ca Maribel. Primerament, llegirem l'últim dels textos. Després, farem un taller de danses amb la col·laboració del grup de danses les Pentalfes de Massalfassar. Aprendre el Pas pla, "la muñequita" i la mitja de rosa.</p> <p>Després dinarem a l'estil Toni Mollà, en el restaurant Ca Maribel.</p>
----------------------------------	--

3.4. ACTIVITATS D'AVUACIÓ

AA1 Creem el nostre dietari!	
Espai didàctic	A casa
Tipus d'interacció	Individual
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Afavorir l'escriptura en els alumnes - Intentar que els alumnes senten gust per la redacció - Fer aflorar la creativitat dels adolescents - Augmentar la capacitat d'expressió escrita de l'alumnat - Comprovar que els alumnes han après sobre el dietari durant la SD
Materials	Quadern, llapis, bolígraf, retoladors, fotografies, adhesius, colors, dibuixos, ordinador, processadors de textos, etc.
Descripció de l'activitat	<p>Cada alumne haurà de crear un dietari propi al llarg de les vacances de Pasqua; dies en què no han d'anar a l'escola però no han d'oblidar-se d'allò que han estat treballant. Com que prèviament se'ls haurà explicat què és un dietari i quina és la manera d'escriure'l, hauran de fer-ne un. I l'hauran de fer seguint el model dels dietaris de Mollà. La forma del dietari serà a criteri de l'alumnat i podrà redactar-se manualment o a ordinador. És una manera que els alumnes hi conten què els ha passat en un dia de vacances, com s'han sentit, què han fet i on han anat, etc. però també han de contar anècdotes sobre la seua vida, coses curioses, poden recordar la infantesa, descriure la família, etc. És a dir, el que fa Mollà en els seus dietaris. L'autor mescla present amb passat, i això és el que es pretén amb aquest projecte final, basat en l'escriptura diària de textos. Com a mínim, l'alumne hauria d'escriure una vintena de textos, però la llargària del text és lliure (no hi ha un màxim, però potser un mínim de 20 línies). Algunes temàtiques que els alumnes poden tractar en les seues creacions són: què els ha passat eixe dia; com se senten</p>

	(sentiments, emocions); què han somiat; poden parlar sobre el nucli familiar (què els ha passat als pares, als germans, etc.); poden aprofundir en l'oci (què han fet pel cap de setmana, han anat de discoteca?) i les relacions socials; poden contar si han viatjat a algun lloc i què han vist i viscut (paisatges, experiències, anècdotes, etc.); poden reflexionar-hi sobre temes d'actualitat o d'algun tema que han sentit parlar a les notícies, sobre sociolingüística, sobre el sentit de la vida, etc.; o, per anar tancant, poden descriure paisatges, persones, menjars, festes populars a què han assistit (és Pasqua i s'hi fan, per exemple, processons).
--	---

4. AVALUACIÓ

Pel que fa a l'avaluació de la seqüència didàctica, la resumirem tot seguit. Breument, la realització de la ruta literària i de les activitats sobre el dietari i l'autor tindran un valor de 2 punts sobre la nota final de l'assignatura de valencià, és a dir, un 20%. Ara, hi adjuntem la rúbrica que seguirem per avaluar el treball i l'actitud dels alumnes durant tota la seqüència didàctica, però abans hem de puntualitzar que aquesta rúbrica és completament orientativa i sempre pot estar subjecta a una possible decisió final del professor. Ni tot és blanc ni tot és negre i poden haver-hi excepcions. El criteri del professor –que haurà estat observant en tot moment els alumnes–, serà, en última instància, determinant.

CRITERIS AVALUABLES (treball individual)	ASSOLIT (2p.)	MITJANAMENT ASSOLIT (1,5p.)	POC ASSOLIT (1p.)	NO ASSOLIT (0p)
Participació i assistència en la conversa inicial amb Toni Mollà (0,4p.)	Ha assistit a la sessió de presentació sobre Toni Mollà i el dietari. A més, ha prestat atenció i ha mostrat un notable interès	Ha assistit a la sessió de presentació sobre Toni Mollà i el dietari, però malgrat la seua atenció, no ha participat ni ha intervingut. Paral·lelament, sí	Ha assistit a la sessió de presentació sobre Toni Mollà i el dietari, però no ha prestat gaire atenció i no ha participat. Tampoc no ha	No ha assistit a la sessió de presentació sobre Toni Mollà i el dietari (tot i que si la falta està justificada, pot solucionar-se i realitzar un

	(ha intervingut en diverses ocasions i ha realitzat un bon treball previ de coneixement de l'autor)	que ha buscat informació sobre l'autor i s'ha interessat per ell abans de la trobada.	cercat informació sobre l'autor abans de la seua vinguda a l'aula.	treball convalidable).
Participació activa durant tota la SD (0,4p.)	L'alumne ha participat activament al llarg de la seqüència didàctica i ha fet tot allò que s'ha demanat. A més, ha presenciat totes les sessions dedicades a la mateixa.	L'alumne ha fallat a alguna de les dues últimes sessions de preparació, però sí que ha estat el dia en què Toni Mollà ha visitat l'aula i també ha participat en la ruta literària. A més, ha entregat el projecte final. Si s'han justificat les faltes, pot solucionar-se.	L'alumne no ha estat en la sessió amb la presència de Toni Mollà; una sessió imprescindible. Això no obstant, sí que ha realitzat la ruta literària i ha creat el dietari propi. Si s'ha justificat la falta a la sessió amb Toni Mollà, pot solucionar-se la qüestió.	L'alumne, tot i haver realitzat la ruta literària, no ha entregat el projecte final ni ha acudit a les activitats de preparació.
Interés i bona actitud al llarg de la ruta literària (0,4p.)	L'alumne s'ha implicat durant tota la ruta literària. Ha llegit fragments, ha piulat a Twitter coses molt creatives, ha mostrat interès en el paisatge d'horta, etc.	L'alumne s'ha implicat durant tota la ruta literària, però no ha estat al 100% actiu, ja que no ha llegit fragments. Ha piulat a Twitter, ha mostrat interès pel paisatge i els textos de Mollà, però no s'ha animat a la lectura.	L'alumne no s'ha implicat massa en la ruta literària. No ha llegit, però ha piulat a Twitter. No ha mostrat gaire interès pels textos i les explicacions a les parades.	L'alumne, durant la ruta literària, ha estat despistat i no ha fet gaire cas a les explicacions i als textos. No ha llegit ni ha piulat amb el grup, així que no mostrava interès.
Elaboració del Projecte Final (0,4p.)	L'alumne ha escrit un dietari durant tots els dies de Pasqua i	L'alumne ha escrit un dietari durant les vacances de Pasqua i ho ha fet seguint	L'alumne ha escrit un dietari durant la major part dels dies de	L'alumne no ha realitzat la tasca final. No ha

	ho ha fet seguint les pautes donades pel professor. A més de la correcció lingüística i estilística, ha estat un text molt original.	les pautes donades pel professor, però no ha revisat les faltes d'ortografia abans d'entregar-lo. Això no obstant, es tracta d'un text coherent en què l'alumne ha plasmat present i passat.	les vacances de Pasqua. A més, no l'ha revisat abans d'entregar-lo i té errors notables de redacció.	entregat el dietari.
CRITERIS AVALUABLES (treball en grup)	ASSOLIT (2p.)	MITJANAMENT ASSOLIT (1,5p.)	POC ASSOLIT (1p.)	NO ASSOLIT (0p.)
Treball en grup	L'alumne ha sabut com es treballa per grups i amb tota la classe en conjunt. Ha estat implicat amb els companys i els ha ajudat en tot el necessari. No ha creat problemàtiques i ha respost a tot el que s'ha demanat a la classe. Així mateix, ha piulat a Twitter, junt al seu grup, sense problemes.	L'alumne ha sabut com es treballa per grups, s'ha implicat en tot i ha ajudat els companys en allò necessari. No ha creat problemes i s'ha adaptat sempre. Ha piulat correctament al Twitter junt al seu grup i ha gaudit amb ells. En les classes conjuntes, però, ha hagut moments en què ha parlat amb les companys durant les explicacions del professor.	L'alumne ha sabut, més o menys, com és el treball en grup. No ha creat problemes, però tampoc no ha ajudat els companys quan ho necessitaven.	L'alumne no ha sabut treballar junt amb els companys. No s'ha adaptat i es dedicava a causar molèstia a la resta.

5. CONCLUSIÓ I APLICACIONS

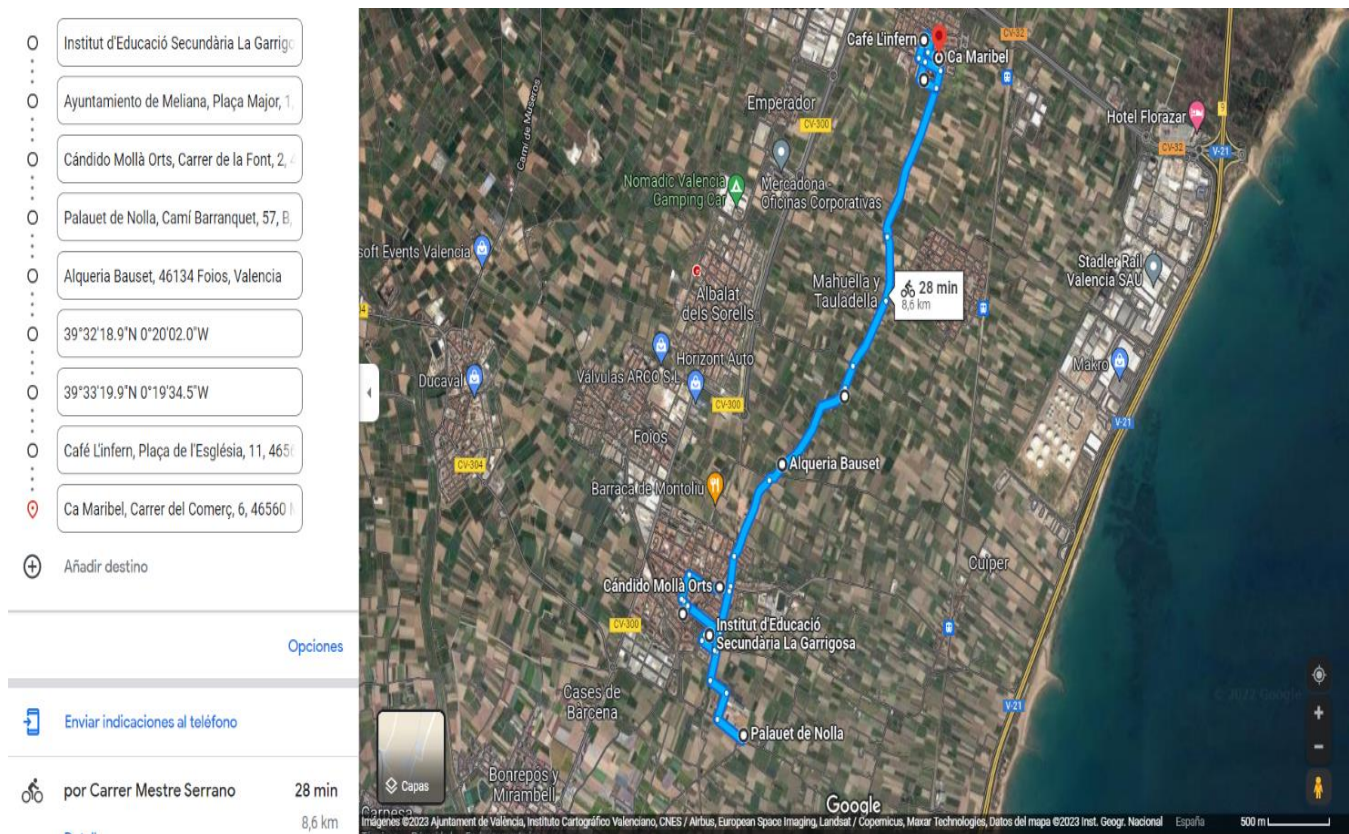
Amb l'elaboració d'aquesta ruta literària considerem que apropem els alumnes a l'horta, de manera dinàmica i lúdica. De manera dinàmica perquè els alumnes, un dia de Pasqua i en bicicleta, poden contemplar els llocs de què parla l'autor en els textos

proporcionats. De manera lúdica perquè al cap i a la fi, tot i ser una activitat de classe, podran aprendre i descobrir que el dietari pot ser el seu Instagram privat i, a més, poden veure com Toni Mollà ha contat tantes i tantes coses dels llocs que els envolten i que segurament no coneixien.

I per aconseguir tot açò, hem elaborat una seqüència d'activitats de preparació amb la finalitat que els alumnes coneguen l'autor abans de fer la ruta i puguin preguntar-li dubtes; a més de treballar què és el dietari, per tal de conèixer quina serà la tasca final que hauran de fer: un dietari personal, en les vacances de Pasqua. En segon lloc, durant la seqüència d'activitats de realització, els alumnes aniran en bicicleta per llocs emblemàtics per a Toni Mollà i sentiran les emocions que aquest expressa de manera tan propera –una característica molt destacable de Mollà, mitjançant els fragments que parlen de l'horta (com si es tractara d'una llar, d'una joventut i d'uns espais únics). Finalment, amb tot el que han après i viscut, hauran de realitzar la tasca del dietari. Es tracta d'un treball, l'objectiu principal del qual és conèixer un altre gènere que sovint està oblidat, com és el dietari i a més, conèixer llocs tan propers. D'aquesta manera fomentem la lectura literària i l'escriptura, l'estima per la nostra cultura i la nostra llengua.

És prompte per a parlar de si la ruta literària funcionaria amb el grup o, pel contrari, es tractaria d'un fracàs, perquè no s'ha portat a terme. Però segurament sí que siga una ruta literària de l'interés dels joves... Al cap i a la fi, parlem de temes i paisatges que els envolten; i conèixer una miqueta més sobre el nostre voltant sempre és d'agrair.

6. RESUM GRÀFIC DE LA RUTA

7. BIBLIOGRAFIA

- DOMÍNGUEZ, Martí (2019): *Toni Mollà, sota la morera cartesiana*, El diario.es, 15 de maig de 2019. Disponible en línia: https://www.eldiario.es/comunitat-valenciana/valcau-de-lletres/toni-molla_132_1544892.html [Data d'última consulta: 7 de gener de 2023]

8. ANNEXOS

8.1. PARADES LITERÀRIES

AR1: Ajuntament de Meliana

AR2: Casa natal de Toni Mollà

AR3: Palauet de Nolla

AR4: Alqueria Bauset

AR5: Alqueria Burgos

AR6: Casa actual de Toni Mollà

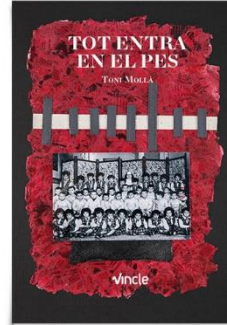
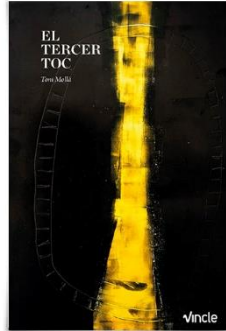
AR7: Cafè l'Infern/Plaça de l'església

AR8, última parada: Ca Maribel

Dossier de textos

NOM i COGNOMS DE L'ALUMNE:.....

Text 1: pàg. 37 i 38 del llibre *Tot entra en el pes*

«Meliana era el meu lloc al món i el meu encaix al poble, perfecte. Soc d'ací per una atzar geogràfic i genètic i no he trobat mai motius per a sentir-me'n orgullós, aquesta és la veritat. Per aquella època, no havia desenvolupat tampoc el sentiment d'autoestranyament que m'envaeix ara amb freqüència. La continuïtat cultural aporta seguretat, certament; però també rèmora, segons he après amb solides imprevistes. Per caràcter, sóc contrari al bucolisme il·lús i als entusiasmes hiperbòlics dels meus congèneres. Però, ara, massa sovint, em sent aliè, estranger a casa, desnortat i fora d'aquest lloc en què he passat la major part de la vida. Gràcies a Déu, a Meliana sempre he tingut companyia creativa i divertida amb els quals he compartit la meua incomoditat.

En aquells anys de joventut, Manolo Fuster, Pepe Biot, Paco Mari, Enric Ruiz i Vicent Cortina eren artistes plàstics que miraven d'experimentar camins expressius a l'estudi, però, alhora, de superar l'immobilisme mental del poble. Miquel Valls i jo, amics d'infància i companys d'aventures juvenils, vam establir vincles de complicitat amb la colla dels artistes. A la darrerria dels 70, l'Associació cultural Juli Benlloch va ser el nostre primer lloc de trobada, un espai d'enteses que ens van ajudar a respirar. L'objectiu compartit, esperits angèlics, era recuperar el teixit cultural i associatiu que Meliana havia tingut als temps de la República. Els Rausell, Cardells i Juli Benlloch havien estat pintors

i escultors inquiets que l'ambient de la dictadura va impedir de reeixir com es mereixien. Enric Ruiz va ser la persona clau per a enllaçar aquella memòria endormiscada amb la nostra generació. Ha passat molt de temps i les coses no han anat com somiàvem en aquelles reunions inacabables de la Juli Benlloch, sovint a l'ombra de la figuera del Xarco, amb una paella al migdia o una fregida de conill amb alls per a sopar. Les urgències juvenils han passat avall i ara són només vives en la memòria idealitzada. Però, en el decurs del temps, també hem après que la memòria és, precisament, la institució més sòlida i duradora. "Las cosas no son como las vemos, sino como las recordamos", assegurava don Ramón del Valle Inclán. A aquestes hores de la vida, sabem que és impossible nàixer en un altre lloc, en una altra època, tenir uns altres amics o haver jugat en un altre equip de futbol. Siga com vulga, els dibuixos de Manolo, els olis de Pepe, de Cortina i d'Enric o els gravats de Paco Marí són part de la xarxa de complicitats que anomenem memòria, potser la darrera taula de salvació».

Text 2: pàg. 22 i 24 del llibre *Tot entra en el pes*

«Vaig nàixer el 17 de juny de 1957 a Meliana, en plena horta de València, enmig d'una societat en què la tradició era la pauta de la vida. La senda, l'havien marcada les generacions precedents; havíem de seguir-la sense preguntes incòmodes, al pas compassat dels dies. Una vida automàtica i poc conscient; però no en teníem una altra i ens l'estimaven amb deler! Hi vivíem tranquils i confiats, fills d'una gent que sopava a la fresca a l'estiu i compartia l'escalfor de la conversa a les nits d'hivern. Amos i senyors d'un carrer amb les cases amb la clau al pany on era impensable no saludar amb un rotund "bon dia" o "bona nit", no importava si l'altre era conegut o foraster. Josep Pla assegurava que el seu país era allà on deia "bon dia" i li responien "bon dia". Allà, a l'entrada d'aquella casa cantonera, entre el carrer de La Font i el del Calvari, al voltant d'un taulell amb pedra de marbre blanc i un altre de fusta fosca polimentada cada any per festes, ha fet tertúlia mig poble. Els germans de ma mare, els meus cosins i els amics de tots junts. A ma casa sempre hi van tenir cadira mon tio Antonio i ma tia Júlia, el tio Torivio i la tia Conxa, els Raspins, els Tenders, els de ca Llop i els de ca Vite o ca la Caragola, els Manus o la tia Reina i els meus tios Pastor: Paco, que ja va faltar, i Lenin, el meu padrí que és fresc com una cama-roja. Un veïnat disposat a ajudar-te a posar la post i els algeps pels

aiguats de setembre o a fer la compra el dijous quan passaven al mercat, cap a dins del poble. Ma casa ha estat també punt d'enllaç de les dones que baixaven, a peu o en bicicleta, de les alqueries del Xarco i del Barri Batalla o de Roca. Sempre han tingut a punt un pitxer d'aigua. Nosaltres, a canvi, hem menjat bons melons a l'estiu, i taronges i carabasses a l'hivern».

Text 3: pàg. 216 i 217 del llibre *El tercer toc*

«Enmig de la conversa, un amic d'infància m'ha explicat la campanya que desplega l'ajuntament per reivindicar els mosaics de Nolla, la fàbrica que va establir un besavi de Rita Barberà Nolla vora el camí del Barranquet de Meliana. La història dels Nolla, des d'aleshores, dona per a una novel·la realista en diversos volums -o, millor dit, per a una sèrie televisiva a la manera d'aquella mítica Nissaga de poder amb que TV3 va consolidar una audiència fidel a la producció pròpia durant els anys noranta. Els Nolla -la sèrie Els Nolla, vull dir- tindria, sense eixir-nos de la veritat històrica, tots els ingredients de l'èxit audiovisual: una història que és un món en ell mateix, personatges marcats, contingut local amb valor global i, per descomptat, cobdícia sense escrúpols, sexe en totes les variants, abusos de poder, traïcions i tota mena de passions desfermades. Una de les localitzacions imprescindibles de la sèrie hauria de ser el Palau dels Nolla -conegut a Meliana com el Palauet o també Villa Yvonne, una construcció a la banda de baix de la fàbrica, que va servir de casa d'estiueig i, a èpoques, de residència dels propietaris o dels directors de la fàbrica. De fet, l'any 1917, l'empresa suïssa Gardy S.A, va comprar les velles instal·lacions dels Nolla i el Palauet va convertir-se en la residència del seu director, Óscar Waetzig, casat amb una senyora d'origen francès i la filla dels quals, Yvonne Volozan, va ocupar l'edifici fins que el Palauet va quedar abandonat. Encara hi ha persones al poble que la recorden bé. En paral·lel a aquesta reivindicació del mosaic Nolla, l'Ajuntament de Meliana rehabilita el Palau, un encert que he d'aplaudir. Enmig de la conversa amb els vells amics, he preguntat si tenien alguna notícia del músic nazi Hans von Benda, que va residir al Palauet durant uns anys, protegit per les autoritats franquistes espanyoles, valencianes i melianeres mentre va ser director de l'Orquestra de València. Això no interessa a ningú -m'ha dit un dels presents, una persona normalment assenyada. El que volem és situar Meliana en el mapa -ha afirmat un altre contertulià amb

un aire sentenciós. No faces política. -Home -els he dit-, explicar que vam tindre un nazi refugiat al poble durant anys seria una manera de posar-nos en el mapa, ausades que sí. Concretament en el mapa dels col·laboracionistes, que és un mapa com un altre... Tenim rajoles de Nolla trobades a Auschwitz, vés a saber per què, i tenim un músic militant del Partit Nazi alemany que passejava pels carrers del nostre poble com si Meliana fora sa casa... Ni una paraula.

En una taula del costat, esmorzava el meu germà amb uns amics. En acomiadar-me, m' ha fet memòria d'una anècdota que solia explicar el nostre pare respecte del músic Hans von Benda, a qui coneixia, sobretot, perquè cada dia solien anar i tornar amb el mateix trenet -l'actual metro, línia de Rafelbunyol- de Meliana a València. Mon pare pujava a l'estació de Meliana. Però el trenet, abans d'arribar a Almàssera, el següent poble direcció a la ciutat, feia una parada irregular a l'altura del camí del Barranquet, a dos-cents metres a penes del Palauet dels Nolla, perquè el músic Hans von Benda hi pujara sense necessitat de desplaçar-se a Meliana ni a Almàssera. Una operació que es repetia en tornar de València, just al mateix lloc».

Text: pàg. 15 i 16 del llibre *El tercer toc*

«A la vesprada, en amagar-se el sol, solc passejar fins a Meliana, el meu poble natal, hora i mitja justa per trajecte. Torne en fer-se fosc, cansat i satisfet. Algun dia, isc també de bon matí i m'allargue al Barranc del Carraixet vora el qual algun apàtrida sentimental ha tallat una figuera els darrers dies. Sempre m'hi trobe algú, bon dia i adéu -poc més, que és molt. Un contacte banal que m'alegra l'instant i em distreu. A voltes, pregunte o em pregunten per l'oratge, la salut d'un conegut, el resultat del partit de futbol o de la partida de trinquet de Massamagrell. Darrerament, m'hi topete urbanites, potser jubilats com jo, que, des de la ciutat de València, s'endinsen a la comarca a la recerca d'una imatge idíl·lica de l'horta -o només d'una orxata. Avui he coincidit amb una colla que pensaven esmorzar al Cafè Gurugú de Meliana. "Feu bona cosa de gasto", els he recomanat. No sé si m'han entès -que crec que no. Parlaven del paisatge amb paraules pirotècniques, com si es referiren a un decorat. Mentre caminàvem junts, he comptat més de trenta camps perduts a vora i vora del carril bici -per cert, ple d'excrements de gos. Fins i tot els tarongerars, que fa temps van substituir les hortalisses en aquest tros de l'Horta, s'omplin de corretjola

enfiladissa i de misèria. Els ho faig notar i, com un ressort pavlovià, acusen la Unió Europea i els tractats d'importació de l'Àfrica. Sent una enveja colossal davant de les persones que tenen respostes per a tot. Això és només una part minúscula del problema, els apunte com qui no diu res. El propietari no pot mantenir-ne els costos i, entre perdre i més perdre, opta pel mal menor, pense en veu alta. Com si ploquera, ells a la seua. Els distribuïdors importen producte barat, hi afegisc, i la clientela el compra amb alegria. Que hi podem fer? "Però és bonic", em retruca un dels senderistes urbans com qui diu la darrera paraula. Que li podia contestar?»

Text 5: fragments pàg. 52-53-54 d'*El tercer toc*

«A casa, de nou. A poqueta nit he eixit a passejar per l'horta. Xano-Xano, he arribat vora el barranc seguint l'antiga via xurra, ara carril bici. En tornar, he entrat a Meliana i he passat per davant del cantó de ma casa, la Tenda Nova i el Camp de Raspí, l'espai geogràfic en què vaig créixer i em vaig educar sentimentalment. La cruïlla exacta també en que, fa uns anys, vaig deixar enterrat el meu món d'ahir: El comerç ha desaparegut; el veïnat ja no pren la fresca, els xiquets, ves a saber on són. Quan ja me n'anava, cavil·lós, Maria, una altra dona del veïnat de la mateixa edat, m'ha cridat des del cantó de ma casa amb el meu nom de família: "Cándido, sí que eres car de vore, recollons. Que t'has fet ric i no saludes els pobres del veïnat, grandebades?" He esclafit a riure per amagar el xanglot.

Abans de girar cua i enfilar camí del Xarco cap a Massalfassar; he rodat el cap i les he vistes totes dues, Amparo i Maria, les amigues de ma mare, que caminaven juntes, agafades ara amorosament del braç, totes dues vestides de mig dol. De camí a casa, m'he assegut en un marge mitger que divideix Foios de Meliana, sota la figuera de l'alqueria del Xarco, on tantes vegades vaig sopar amb amics que també han passat avall. He continuat, cada vegada més cavil·lós, pel camí d'Albuixech, he deixat arrere l'alqueria de Bauset, que mira a llevant, i la de Burgos, que mira al sud-est, i en poc més de mitja hora he arribat a casa, amb aquella sentència d'Emerson al cap segons la qual la història és pura biografia».

TEXT 6: diverses pàgines d'*El tercer toc*

«La major part de l'any visc a Massalfassar, l'únic poble de l'Horta sense semàfors dins del nucli urbà. Cada dia, i quasi a la mateixa hora, vaig al forn de pa, a la verduleria o al cafè. Salude i em saluda tothom d'acord amb un hàbit educat i que educa. Absort mirant el corral, per la vora del mur de pedra seca que fa de tanca mitgera amb el carrer, veig un ratolinet que s'hi passeja despistat, potser fugidor del camp de davant que llauraven ahir. De sobte, de dins del mur, com un llamp inesperat, ha saltat una serp - potser una colobreta- i s'ha engolit el ratolí tot d'una, gola avall. Un flaix que concentra, Charles Darwin en mà, tot un cicle biològic. Només biològic? Ara, als mesos de l'estiu, molts dies solc compartir el primer cafè amb el meu veí Joan, un home senzill i cultivat, que fa d'alcalde accidental a l'ajuntament de Massalfassar. Ens coneixem des del primer dia que vaig arribar ací, fa una desena d'anys. Som, ens agrada dir a tots dos, veïns siamesos, perquè compartim casa parellada. Joan fa de professor d'institut a un poble de la rodalia, però dedica el seu temps fora d'hores laborals a la política municipal, pur servei comunitari, que sóc el primer a agrair-li. Sigles polítiques a banda, els regidors i alcaldes de poble menut s'hi deixen mitja vida a canvi només de incompressions.

En aquests cafès de primera hora, Joan i jo solem enraonar d'una àmplia gamma de temes d'interès compartit. Des de la història i l'art -Joan n'és llicenciat- fins a les recurrents tàctiques equivocades d'Ernesto Valverde o les diferències entre les desamortitzacions de les terres de l'església catòlica a França o a Espanya, de conseqüències tan diferents. Sovint enraonem també de viatges i escapades terapèutiques, molt especialment d'Itàlia, un país que Joan coneix de primeríssima mà des de la primera joventut».

Text 7: diversos fragments d'*El tercer toc*

«A penes toca des vuit, la volta del cel blava, he eixit a esmorzar al Cafè l'Infern i Leo m'ha lladrat amablement per fer-me'n notar la presència. "Bon dia, Leo, li he dit com qui saluda un vell amic. En sentir-me, Leo calla, tranquil, perquè les coses continuen en ordre i en pau, com ahir i despús-ahir. És una imatge de felicitat de cromó llepat; però la pauta del dia a dia em fa una companyia que no té preu. Entre el remolí dels darrers canvis sobtats, Leo i jo mantenim una continuïtat que no s'ha trencat des que tots dos vam venir a Massalfassar fa una desena d'anys. A la terrassa de l'Infern, m'hi trobe les mateixes persones cada dia, assegudes a les mateixes taules. Una parella que treballen a la vesprada

i s'alcen enjorn per compartir l'esmorzar, un parell de vídues que es fan companyia abans d'anar a la compra, uns jubilats que dormen poc, uns mestres de l'escola que hi ha a la vora, uns empleats de banca que van cap a l'oficina sinistra, algun funcionari de l'ajuntament i algun llaurador que ja ve de rascar la brossa o de regar l'hort, segons la tanda. Qui dorm no rega, em sol dir amistosament un d'ells quan li dic matiner. Avui, en acabar l'esmorzar, ell mateix m'ha allargat un plat amb mitja dotzena de figues. "Són bacores, les primeres:.. m'ha dit amb precisió. Un passaport a la melancolia, perquè davant de la casa dels meus pares, a cals Raspins, hi havia dues figueres majestuoses i entre elles una parra sota la qual el tio Toribio, el pare de Pepe Zamit, matava i trossejava els animals, les dones feien la conserva al setembre i els xiquets de la rodalia berenàvem tot l'any partidets i ensaïmades del Forn del Crist. A l'Infern, jo m'assec a la taula més acostada al carrer, on corre, és una manera de parlar, una miqueta d'aire. Avui, a penes alenava. Hi faig un desdejuni contingut, que no cal que demane. En veurem arribar, sense paraules ni gestos, Paqui em trau dues llesques de pa torrat amb oli, sense sal, que acompanya d'una altra infusió -ara te verd- i, com un ritual antic, em deixa damunt de la taula La Vanguardia i Levante-EMV, informació complementària. Acabat l'àpat, Paqui, sempre pendent de tot, em serveix un cafè sol, curt i fort, que jo espere com el primer plaer del dia -minúscul, però insubstituïble».

Text 8: diversos fragments d'*El tercer toc*

«Immergit en una barreja d'emocions encontrades, ara eixirem a sopar a Ca Maribel, amb Ximo i Rosario, fills, com nosaltres, d'aquella mateixa teranyina de llums i ombres que he deixat arrere fa un parell d'hores. Finalment, la conversa entre amics és el rebost dels codis compartits, la manera de retenir un univers de significats. Seria inútil fer-se il·lusions sobre el particular, però massa sort que tenim de Maribel, que ens farà abadejo amb ceba al vol i pimentons verds fregits -ben bé ofegats, exactament com els feia mare. Una "cuina de la nostàlgia", tal com es refereix Francisco Fuster a la que reivindicava Josep Pla en el llibre *El que hem menjat*. Mentre espere l'hora d'eixir, a casa, sona *It's my life* dels Animals.

Avui, a Ca Maribel, Pep i Manolo no ens han deixat a Ximo i a mi veure tranquils el partit del Barça, sempre importantíssim, jugue contra qui jugue. Fa a penes uns mesos que Pep i Manolo s'han conegut personalment, gràcies que Pepés amic de Ximo des de

fa anys i Manolo, meu. Ara, en som quatre mirant el Barça setmana rere setmana, ploga o faça fred. Sovint amb Cisco, que aporta saviesa proletària a l'alineació. Pep i Manolo són dues gotes d'aigua, tots dos tenen memòria de tísics, llarga com una madeixeta de fil barat, en dèiem fa anys, quan hi havia madeixetes. Sense conèixer-se prèviament, Pep i Manolo van fer la mateixa vida de militàncies polítiques juvenils i, segons hem comprovat avui, comparteixen odis i antipaties manifestes sobre segons qui. El punt de coincidència de les amistats més solides, sense dubte. Que siga per molts anys i en vida nostra i de Messi.

He viscut tota ma vida al cor de l'Horta, un paisatge dissenyat segons les possibilitats de les generacions que hi han passat -dels propietaris de la terra, en primer lloc. "El paisatge, el fan els notaris", assegurava Josep Pla referint-se a l'Empordà. L'axioma té tota l'exactitud semàntica a la meua comarca. Ací m'engendraren i ací vaig nàixer sense que em demanara permís ningú. Ací continue, passats els anys, sense cap orgull inflammat -com alguns dels meus amics - ni autoodi malaltís, com els meus enemics de proximitat».